

Sammanfattning av Europadomstolens dom den 20 juli 2010 i målet A. mot Nederländerna, nr 4900/06

En utvisning till Libyen strider mot artikel 3 på grund av den risk för illabehandling som en oppositionell och tidigare terroristmisstänkt bedöms utsättas för. Artikel 3:s absoluta karaktär tillåter inte att ett högre beviskrav uppställs då sökanden anses utgöra en fara i vistelselandet.

Bakgrund

Sökanden i målet, A, är en vuxen man från Libyen som reste in i Nederländerna i november 1997 och ansökte om asyl.

Till stöd för asylansökan uppgav A bl.a. följande. – Sedan 1988 har han ingått i en namnlös oppositionsgrupp i Libyen som verkade för att sprida information om den libyska regimen genom att exempelvis distribuera publikationer från den libyska motståndsrörelsen i utlandet. Gruppen hade börjat få problem med Nederländska myndigheter runt årsskiftet 1992-1993 när en medlem för första gången blev gripen. Fler och fler medlemmar greps och A bestämde sig mot slutet av 1994 för att lämna landet, även om han själv inte hade haft några problem med libyska myndigheter. Han reste först till Saudi Arabien, på legal väg med sitt eget pass, för att så småningom via vistelser i Jemen och Sudan anlända i Nederländerna.

Den nationella prövningen

Asylansökan avslogs av nederländska myndigheter i första instans. I den fortsatta nationella processen inkom A med intyg från organisationen ”The National Front for the Salvation of Libya” (NSFL) om att han var en av organisationens sympatisörer och att han hade deltagit i att sprida NFSL-material i Libyen. A inkom också med en skrivelse från den Genèvebaserade organisationen Libyan League for Human Rights (LLHR) enligt vilken A var medlem i organisationen och därför riskerade förföljelse i Libyen. Nederländska myndigheter fann emellertid alltså att A inte tillräckligt hade underbyggt att det förelåg en risk för förföljelse eller behandling i strid med artikel 3 om han återvände till Libyen. Till följd av en rapport från nederländska säkerhetstjänsten greps A i augusti 2002 misstänkt för att tillhöra en organisation som för ett heligt krig (jihad) mot bland andra Nederländerna. Han friades emellertid i domstol från alla anklagelser i juni 2003. Inte heller A:s argumentation att den mycket uppmärksammade rättegången gentemot honom skulle ha tilldragit sig otillbörligt intresse från libyska myndigheter vann något gehör i den nationella asylprocessen. Istället fattades i november 2005 ett beslut om att utesluta A då han ansågs utgöra ett hot mot nationell säkerhet, ett beslut som kom att bestå även efter A:s överklaganden.

Parternas huvudsakliga inställning i Europadomstolen

A anförde bl.a. följande. – Nederländska myndigheter har inte levt upp till sina skyldigheter enligt artiklarna 3 och 13 att noggrant utreda och bedöma vad han anför om att han löper en verklig risk att utsättas för behandling i strid med artikel 3 i Libyen. Nederländska myndigheter har trivialiserat hans roll i och aktivitet för oppositionen i Libyen och utomlands utan att bedöma denna i ljuset av skrivelserna från NSFL, LLHR och Amnesty International samt fullständigt bortsett ifrån vilka konsekvenser den så uppmärksammade brottmålsrättegången och anklagelserna mot honom om iblandning i islamistisk terrorism skulle få för honom om han utvisades till Libyen. En utvisning till

Libyen skulle utsätta honom för en verklig och personlig risk att drabbas av behandling i strid med artikel 3. Vidare har han inte haft tillgång till något effektivt rättsmedel i enlighet med artikel 13 i Nederländerna som möjliggjorde ett ifrågasättande av bedömningen att han utgör ett hot mot nationell säkerhet.

Nederländerna anförde bl.a. följande. – Det förhållandet att A hade bedömts utgöra ett hot mot nationell säkerhet medför att en extremt noggrann undersökning måste genomföras av om A verkligen har gjort sannolikt att det föreligger en grundad anledning att tro att han skulle riskera behandling i strid med artikel 3 vid en utvisning till Libyen. Även om A:s inbladning i rättegången avseende misstänkta terroristbrott diskuterades i media så fick också hans frikännande stor uppmärksamhet i mediabevakningen. Den generella människorättsituationen i Libyen är visserligen bekymmersam men någon anledning att enbart på denna grund dra slutsatsen att A skulle utsättas för illabehandling vid ett återvändande föreligger inte. Någon sådan specifik och tydlig information om vad A kan vänta vid ett återvändande som förpliktigar att utvisningen avbryts har inte framkommit.

Litauens, Portugals, Slovariens och Förenade kungarikets gemensamma huvudsakliga inställning som "third-party intervener". – Det finns skäl att ifrågasätta Europadomstolens återkommande alltför rigida tillämpning av det absoluta förbudet mot behandling i strid med artikel 3. I mål som innefattar en hotbild till följd av internationell terrorism kan inte de principer som Europadomstolen fastslagit i målet *Chahal mot Förenade kungariket*¹ anses tillämpliga. För det första måste det hot som den berörda personen utgör vara en faktor att beakta i relation till möjligheten för och karaktären av den potentiella illabehandlingen. Därmed skulle det vara möjligt att ta alla omständigheter i varje ärende i beaktande och att väga de rättigheter som en sökande garanteras enligt artikel 3 mot de som garanteras alla andra medborgare genom artikel 2. För det andra måste nationella säkerhetsaspekter påverka det beviskrav som ställs på sökande. Med andra ord måste starkare bevisning läggas fram för att sökanden riskerar illabehandling i det mottagande landet om den stat där sökanden vistas har lagt fram bevisning för att ett hot mot nationell säkerhet föreligger. Den berörda individen måste bevisa att det är mer sannolikt att han skulle utsättas för behandling i strid med artikel 3 än att han inte skulle göra det.

"Third-party interventions" från människorättsorganisationer. – Flertalet MR-organisationer argumenterar i sina inlagor med styrka för att Europadomstolens tidigare praxis avseende artikel 3:s absoluta karaktär måste upprätthållas.

Europadomstolens bedömning

Europadomstolen påpekar inledningsvis, med hänvisning till sin tidigare praxis², att förbudet mot illabehandling i artikel 3 är absolut, oberoende av en persons uppförande. Vidare betonar Europadomstolen att det inte är möjligt att väga risken för illabehandling mot skälen för en utvisning i syfte att bedöma om en stats ansvar enligt artikel 3 aktualiseras. Förekomsten av nationell lagstiftning och att den aktuella staten har anslutit sig till internationella traktat som i princip garanterar respekten för grundläggande rättigheter, är inte i sig tillräckligt för att tillförsäkra ett fullgott skydd mot risken för illabehandling, när tillförlitliga källor rapporterar om att myndigheterna agerar eller tolererar gärningar i uppenbar strid mot Europakonventionens principer.

Europadomstolen konstaterar utifrån det material den har tillgängligt samt det material som parterna gett in att den generella MR-situationen i Libyen alltså är mycket bekymmersam. Rapporteringen från både myndigheter och frivilligorganisationer visar att det föreligger en verklig risk för att häktade personer i Libyen utsätts för tortyr och illabehandling, något som enligt den senaste rapporten från US Department of State förekommer rutinmässigt.

A har uppgett den oppositionella grupp som han tillhörde i Libyen började få problem med myndigheterna runt årsskiftet 1992-1993 men att han själv inte hade råkat ut för något före det att han

---

¹ *Chahal mot Förenade kungariket* (GC), 15 november 1996 (nr. 22414/93)

² *Saadi mot Italien* (grand chamber), nr 37201/06.

med sitt eget pass reste ut ur landet via en officiell gränsövergång mot slutet av 1994. Med beaktande av att personer som reser in eller ut ur Libyen är föremål för en strikt kontroll vid gränsen anser Europadomstolen att A inte kan anses ha underbyggt att han hade ådragit sig någon negativ uppmärksamhet från libyska myndigheter på grund av sin påstådda oppositionella verksamhet vid tidpunkten för utresan.

Även om A friades i rättsprocessen i Nederländerna gentemot honom på grund av misstankar om inblandning i ett islamistiskt nätverk noterar Europadomstolen att rättegången fick betydande uppmärksamhet i media och att A:s namn och nationalitet avslöjades vid flera tillfällen. Europadomstolen noterar också att kort efter att åklagaren hade återkallat sitt överklagande av den friande domen i brottmålet blev den libyska beskickningen i Nederländerna informerad om att A hade tagits i förvar i syfte att han skulle avlägsnas. Vidare konstaterar Europadomstolen att, i enlighet med rapporteringen från Nederländska utrikesdepartement och US Department of State, libyska myndigheter motsätter sig militant islamism och att de ofta har god insikt i vilken aktivitet libyer i utlandet bedriver och vilka kontakter dessa har. Mot bakgrund av den strikta inresekontrollen i Libyen bedömer Europadomstolen att det är tillräckligt sannolikt att A skulle identifieras och kvarhållas för förhör efter ankomst till Libyen och att han därmed skulle löpa en verklig risk att utsättas för behandling i strid med artikel 3 av de libyska myndigheterna. Därmed finner Europadomstolen det obehövligt att utreda de återstående frågor som A aktualiserat inom ramarna för artikel 3.

En utvisning till Libyen skulle således utgöra en kränkning av artikel 3.

Europadomstolen finner däremot att A har haft tillgång till ett effektivt rättsmedel i Nederländerna varför någon kränkning av artikel 13 inte har förevarit.